

CERKEV SV. JAKOBA NA DOLU PRI HRASTNIKU

Cerkev sv. Jakoba se nahaja v centru Dola pri Hrastniku (cca 310 n.m.). To je ambiciozno zasnovana neoromanska arhitektura s tlorisno zasnovno križa. Cerkev je v celoti obokana. Sočasno z gradnjo je bila izdelana tudi cerkvena oprema: trije marmorni oltarji (delo celjskega podobarja Vincenca Čamernika), delo delavnice Feller iz Lipice ter križev pot iz Grōdna v Pustriški dolini.

Začetki dolske fare segajo v konec 14. stoletja. Pripadala je laški župniji, od koder so na Dol pošiljali kaplane. Kot podružnica laške župnije se posredno omenja v urbarju iz leta 1524, neposredno pa v vizitacijskem poročilu iz leta 1545.

Ob ustanovitvi je pripadalo dolskemu vikariatu tudi staro Zavodnje, naselje Na Savi s cerkvijo sv. Nikolaja, kar pa ni trajalo dolgo. V obdobju 1809-1813 (obdobje Napoleona) je naselje pripadalo Radečam, kjer je ostalo tudi po padcu Napoleona. Meje župnije so se spreminjale. Leta 1883 so ji priključili tudi spodnji del Hrastnika in stara cerkev je postala premajhna (cca 300 ljudi).

Leta 1755 so na Dolu ustanovili vikariat, leta 1771 pa je le ta postal župnija (status farne cerkve). Cerkev je imela precej veliko posest. Loški graščak baron Karel Wintershofen ji je leta 1708 daroval vso zemljo okrog cerkve sv. Jurija, in sicer okrog 24 oralov oz. 14,16 ha (1oral=0,59 ha). Za majhno letno najemnino so jo dali v uporabo mežnarju. Župnik je od nekaterih dolskih kmetov prejemal desetino: žito, ajdo, predivo in kokoš, pa tudi vino (vinogradi na Dolu).

Sredi 18.stoletja je bil na desni strani cerkve oltar Matere božje. Na levi strani cerkve je bil oltar sv. Neže in poleg levih stranskih vrat oltar sv. Ignacija. Pozneje so postavili oltar sv. Ignacija na desno stran, na levo pa oltar sv. Janeza Apostola in Evangelista. Ko so zgradili

nov stolp, so postavili v kapelici (pod stolpom) oltar Matere božje. Stara cerkev je imela tri zvonove iz 18.stoletja. Orgle so bile postavljene na koru, in sicer kot skrinjica s štirimi registri brez pedala. Okrog cerkve je bilo pokopališče, obdano z zidom. To pokopališče so leta 1853 opustili, ko so na drugi strani potoka uredili novo pokopališče. Na zahodu se je pokopališkega zidu dotikalo župnišče. Leta 1827 so župnišče obnovili. Spodaj je bil hlev, svinjak, shramba za seno in obokana klet, zgoraj pa je bila zidana galerija.

Leta 1832 so na severni strani cerkve zgradili posebno »kaplanijo«, katero so obnovili leta 1869.

Leta 1853 se je podrl stari stolp, zgrajen iz potočnih kamnov. Bil je na desni strani cerkve in se je držal duhovniškega kora. Na istem mestu so zgradili nov stolp. Glavni oltar je bil posvečen sv. Jakobu Apostolu.

Leta 1862 so stare orgle (preprosto skrinjico s štirimi registri brez pedala) odstopili cerkvici v Retju in nabavili nove. 28.julija 1881 so pripeljali štiri zvonove na vozovih. Zvonovi so bili izdelani v Ljubljani pri Albertu Samassu, uglašeni na septimski akord, in sicer des, f, es, ces (h).

Teža zvonov:

des – 1529 kg,

f – 678 kg

as – 457 kg

ces (h) – 292 kg

skupaj 2936 kg

Leta 1883 so staro razpadajočo mežnarijo podrli.

Leta 1894 so poleg šole nad potokom (današnjega gasilskega doma) zgradili veliko kapelico sv. Janeza, kjer naj bi med gradnjo nove cerkve opravljali božjo službo. Leta 1895 so podrli zid okrog stare cerkve, ki je nekdaj omejeval pokopališče. Leta 1896 so razširili cerkveni prostor in sicer s prestativtijo potoka. To in naslednje leto so vozili kamen in les za gradnjo nove cerkve, vendar se je gradnja zavlekla za več let. Stara cerkev so porušili leta 1906.

Leta 1908 je škof Mihael Napotnik blagoslovil temeljni kamen za novo cerkev, posvetil pa jo je 28.septembra 1909. Cerkev so obokali in ometali leta 1910, 1911 in 1912. Kot prvi okras so postavili v cerkev nov marmornat glavni oltar sv. Jakoba. Baronica Ema de Seppi je v spomin svojih bratov Jurija in Franca Gossletha podarila dve benečanski mozaični sliki, sestavljeni iz blestečih kamnov. Izdelal ju je benečanski rojak tržaški profesor Suzzi. Sliko sv. Jurija je izdelal po benečanskem slikarju Mantegni, sliko sv. Frančiška pa po češkem slikarju Libeckem. Prvo sliko je vložil v severno in drugo v južno steno cerkvene »ladje«. Zvonove in orgle so prinesli iz stare cerkve. Nova cerkev je bila zgrajena v renesančnem slogu.

Škof Napotnik je blagoslovil novo cerkev ob navzočnosti 28 duhovnikov. Papežev delegat je prinesel kot darilo dragocen gotski kelih (pozlačen srebrn kelih).

Leta 1910 je celjski kipar Čamernik izdelal stranska oltarja – sv. Barbare in Brezmadežne device.

Vojaki so leta 1916 sneli veliki in manjši srednji zvon.

Med drugo svetovno vojno je bila cerkev med bombardiranjem precej poškodovana.

Leta 1994 so temeljito prenovili fasado cerkvene strehe, leta 1999 pa namestili nov zvon.

.

Viri:

1. Irena Ivančič Lebar, ...: Hrastnik. Občina Hrastnik. Hrastnik. December 2000.
2. Janko Orožen: Zgodovina Trbovelj, Hrastnika in Dola. Občinski ljudski odbor v Trbovljah. Trbovlje. 1958.
3. Roman Rozina: Zasavje nekje sredi Slovenije. Regionalni center za razvoj d.o.o.. Zagorje ob Savi. 2004.
4. Stanko Brečko: Hrastnik skozi desetletja II. Izdaja. Kulturna skupnost v Hrastniku. Hrastnik. 1979.
5. Strokovne podlage za razglasitev kulturnih spomenikov v občini Hrastnik. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Celje. Celje. Junij 2005.
6. Odlok o razglasitvi cerkve sv. Jakoba na Dolu pri Hrastniku za kulturni spomenik lokalnega pomena. Uradni vestnik Zasavja št. 5, dne 31.3.2006.
7. Kronika Župnije sv. Jakoba. Župnija sv. Jakoba Dol pri Hrastniku. 2009.

Ostali viri: župnik Franc Ornik. Župnija sv. Jakoba Dol pri Hrastniku. 2009

Fotografije: AFO, Branko Klančar s.p